

فاصله زمانی بین مراحل جنین

کلیدواژه: جنین، نطفه، علقه، مضغه، انسان.
پرسش: بین **مراحل جنین** (**نطفه** ، **علقه** و **مضغه**) چند روز فاصله است؟
پاسخ :

فهرست مندرجات

- ۱- مقدمه
- ۲- مراحل جنین در قرآن
- ۳- مراحل جنین در روایات
- ۴- نظریه فقها درباره مدت مراحل جنین
- ۵- نتیجه
- ۶- مراحل جنین در علوم پزشکی
- ۶.۱- مراحل جنین در علم پزشکی قدیم
- ۶.۲- مراحل جنین در علم پزشکی جدید
- ۷- بانویس
- ۸- منبع

مقدمه

یکی از مباحث در مورد **جنین** وجود مراحل مختلف در آن و مدت این مراحل است. این مسئله را به صورت اجمال بر اساس **آیات قرآن** ، روایات، **فقه** و **علوم پزشکی** مورد بررسی قرار می‌دهیم.

مراحل جنین در قرآن

قرآن کریم فقط به وجود **مراحل جنین** اشاره می‌کند و از این مراحل به نام‌های نطفه، علقه، مضغه، عظام و... نام می‌برد.
[۱] **سوره حج/۲۲، آیه ۵** ؛ «يا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن تُرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّنْ عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّنْ مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَ غَيْرِ مَخْلُوقَةٍ لِّئَبْنِيَنَّ لَكُمْ وَ نُعْرِضَ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَ مِنْكُمْ مَّن يَتُوقَىٰ وَ مِنْكُمْ مَّن يُرْدُ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئاً وَ تَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَ رَبَّتْ وَ أَنْبَتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ.
[۲] **سوره مؤمنون/۲۳، آیات ۱۲-۱۴** . وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن سَلَالَةٍ مِّن طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْمًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»
اما در مورد مدت این مراحل مطلبی بیان نکرده است.

مراحل جنین در روایات

در روایاتی که از **ائمه اطهار** (علیهم السلام) در مورد مدت این مراحل، نقل شده است مقداری اختلاف وجود دارد؛ در برخی روایات؛ مدت هر یک از این مراحل سی روز بیان شده،
[۳] **جمیری، عبد الله بن جعفر، قرب الإسناد، ص ۲۵۲ - ۲۵۳، قم، مؤسسه آل البيت (ع)، چاپ اول، ۱۴۱۲ ق.** سَأَلْتُهُ أَنْ يَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لِامْرَأَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا بِهَا حَمْلٌ. قَالَ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ (ع): «الدُّعَاءُ مَا لَمْ يَمْضِ أَرْبَعَةٌ أَشْهُرٌ». فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّمَا لَهَا أَقَلُّ مِّنْ هَذَا. فَدَعَا لَهَا ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ النُّطْفَةَ تَكُونُ فِي الرَّحِمِ ثَلَاثِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ عَلَقَةً ثَلَاثِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ مُضْغَةً ثَلَاثِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ مُخَلَّقَةً وَ غَيْرَ مُخَلَّقَةٍ ثَلَاثِينَ يَوْمًا، فَإِذَا تَمَّتْ الْأَرْبَعَةُ أَشْهُرُ بَعَثَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَىٰ إِلَيْهَا مَلَكَيْنِ خَلَاقَيْنِ، بَصُورَانِيَه وَ يَكْتُبَانِ رِزْقَهُ وَ أَجَلَهُ وَ شَقِيًّا أَوْ سَعِيدًا»
و در روایات دیگر چهل روز آمده است.
[۴] **کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۲۶۱، قم، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۴۲۹ ق.** عَنْ زُرَّارَةَ بِنِ الْأَعْيَنِ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ (ع) يَقُولُ: «إِذَا وَقَعَتِ النُّطْفَةُ فِي الرَّحِمِ، اسْتَقَرَّتْ فِيهَا أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ عَلَقَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ مُضْغَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ مَلَكَيْنِ...» ولی به نظر می‌رسد ترجیح با روایاتی است که چهل روز بیان کرده‌اند.

نظریه فقها درباره مدت مراحل جنین

نظریه بیشتر فقها نیز با توجه به روایات، بر این است که مدت هریک از مراحل نطفه، علقه و مضغه چهل روز است. [5] برای نمونه در استفتائی که از حضرت آیت الله فاضل لنکرانی (ره) در این باره شد، ایشان چنین پاسخ دادند: «ظاهر این است که جنین از وقتی که در رحم قرار می‌گیرد، به مدت ۴۰ روز نطفه است. و دیه اسقاط آن در این مدت ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه‌دار است که هر مثقال، هیجده نخود می‌باشد، پس از آن ۴۰ روز علقه؛ یعنی خون بسته شده است و دیه آن ۴۰ مثقال است، بعد ۴۰ روز مضغه؛ یعنی پاره گوشتی است، که دیه آن ۶۰ مثقال است، (که مجموع چهار ماه می‌شود) پس از آن به صورت استخوان می‌شود. و دیه آن ۸۰ مثقال است. بعد گوشت روییده و صورت‌بندی می‌شود، و دیه آن ۱۰۰ مثقال است»؛ فاضل لنکرانی، مجله، جامع المسائل، ج ۱، ص ۵۱۵، قم، امیر قلم، چاپ یازدهم.

نتیجه

نتیجه این‌که؛ بر اساس روایات معتبر و فتوای مشهور فقها مدت زمان هر یک از مراحل نطفه، علقه و مضغه چهل روز است.

مراحل جنین در علوم پزشکی

مسئله مراحل جنین و مدت آنها را ابتدا بر اساس علوم پزشکی قدیم، سپس بر اساس علوم پزشکی جدید بررسی می‌کنیم.

← مراحل جنین در علم پزشکی قدیم

ابن سینا در بیان مراحل مختلف جنین چنین می‌گوید: اولین حالت **منی**، حالت «زیدی» (کف گونگی) آن است که کار قوه مصوره است. حالت دوم؛ پیدایش حالت «خونی» در صفاق (پوسته) و امتداد آن در صفاق است. حالت سوم؛ استحاله و تبدل منی به صورت «علقه» (خون بسته) است. حالت چهارم؛ «مضغه» (پاره گوشت) شدن. پنجمین حالت؛ درست شدن قلب و اعضای اولی و مکان‌های آنها و حالت ششم؛ ساخته شدن اطراف (دست و پا) است.

هر استحاله یا دو استحاله با هم نیازمند مدت و زمان می‌باشند و این یکسان نیست، به‌علاوه در مذکر و مؤنث نیز متفاوت است و در زنان کثرت صورت می‌گیرد. اهل تجربه هم اتفاق نظر ندارند و این اختلاف واقعی نیست؛ چون هر یک طبق **تجربه** خود حکم می‌کنند. با این وجود، یک اکثریت داریم؛ یعنی آن‌گونه که اکثر افراد بر آن متولد می‌شوند.

سپس در مورد مدت این مراحل می‌گوید: مدت رغو (کف گونگی) شش روز است، سه روز بعد از آن خطوط و نقطه قرمزی شروع می‌شود؛ که از ابتدا تا این زمان ۹ روز می‌شود، گاهی یک روز زودتر یا دیرتر، و شش روز بعد از آن؛ یعنی از پانزده روزگی علوق (بارداری) حالت خونی در همه نفوذ می‌کند و علقه (خون بسته) می‌گردد، البته ممکن است یک یا دو روز تقدیم یا تأخیر داشته باشد؛ دوازده روز بعد تبدیل به گوشت می‌شود و تکه گوشت و اعضای سه‌گانه (**قلب** و اعضای اصلی) مشخص می‌شود و رطوبت نخاع امتداد می‌یابد. این هم دو یا سه روز مقدم و مؤخر می‌شود. ۹ روز بعد، سر، از شانه‌ها جدا و اطراف (دست و پا)، از دنده‌ها و شکم متمایز می‌شوند. که در بعضی محسوس و در بعضی دیگر نامحسوس و مخفی است، و تا چهار روز بعد محسوس می‌شوند؛ یعنی در چهل روزگی کامل می‌گردند و به ندرت در چهل و پنج روز و حداقل مدت سی روز است و سرعت در جنس مذکر از مؤنث بیشتر است و به نظر می‌رسد که حداقل مدت صورت‌گیری جنس مذکر سی روز باشد.

اولین زمانی که منی قدرت تنفس پیدا می‌کند و اولین کاری که مصوره انجام می‌دهد این است که مجمع خار غریزی و پس از آن مخارج و منافذ بدن را درست می‌کند و بعد از آن **قوه غاذیه** کار خود را شروع می‌کند. به اعتقاد بعضی، وقتی تصور جنین دو برابر گردد، حرکت می‌کند و هر گاه تحرک او دو برابر شود متولد می‌شود و با تحرک جنین شیر درست می‌شود.

[6] . ابن سینا، الشفاء، الطبیعات، الحيوان، فصل پنجم، مقاله نهم، ج ۳، ص ۱۷۲ - ۱۷۳، قم، مکتبه آیه الله المرعشی، ۱۴۰۴ق.

[7] حسن زاده آملی، حسن، عیون مسائل النفس و سرح العیون فی شرح العیون، ص ۲۵۸ - ۲۵۹، تهران، امیر کبیر، چاپ دوم، ۱۳۸۵ش.

وی در ادامه می‌گوید: سازنده خونی که از او منی و از منی فرزند تولید می‌شود، کید یا قلب است و سازنده منی جایگاه و ظروف آن می‌باشند؛ پس منی -مرد- نطفه زن را به حرکت در می‌آورد که ابتدا به سوی ساختن مبدأ و سپس از عضو اول قوه‌ای بر می‌خیزد که مبدأ برای ساخت بقیه اعضا به ترتیب می‌باشد و نطفه بسته شده با نفوذ نیروی مذکر در آن صاحب **نفس** می‌شود و جنین به نظر می‌آید که **روح** از نطفه مرد، و بدن از نطفه زن تولید می‌شود.

وقتی منی صاحب نفس شد، نفس به سمت تکمیل اعضا حرکت می‌کند؛ نفس در این مرحله «غذایی» است؛ چون کار دیگری انجام نمی‌دهد؛ گر چه توان و قوه غیر آن در او هست؛ سپس وقتی قوه غاذیه در او استقرار یافت آماده پذیرش قوه حس می‌شود.

[8] ابن سینا، شفاء، فصل اول، مقاله شانزدهم، فن هشتم طبیعیات؛ طبیعیات شفاء ج ۳، ص ۴۰۱ و ۴۰۲، قم، مکتبه آیه الله المرعشی، ۱۴۰۴ق.

[9] حسن زاده آملی، حسن، عیون مسائل النفس و سرح العیون فی شرح العیون، ص ۲۵۹ - ۲۶۰، تهران، امیر کبیر، چاپ دوم، ۱۳۸۵ش.

← مراحل جنین در علم پزشکی جدید

پیش از پرداختن به نظریه علم پزشکی جدید در مورد جنین توجه به دو نکته لازم است:

۱. در علم پزشکی جدید اصطلاحاتی مانند علقه، مضغه دیده نمی‌شود؛ بلکه آنها از اصطلاحات مخصوص علم خود استفاده می‌کنند؛ بر این اساس ملاک آنها برای تعیین زمان مراحل متفاوت است. البته این مطلب لزوماً به معنای اختلاف داده‌های پزشکی جدید با متون دینی نیست؛ بلکه مقصود تفاوت نگاه و اصطلاح است و ممکن است با مقداری دقت بتوان این دو را با هم تطبیق کرد.
 ۲. «جنین‌شناسی» امروزه به صورت یک علم بسیار گسترده در آمده است، پرداختن به آن نیاز به تخصص در این زمینه دارد؛ ما در این قسمت مطالبی که در سایت‌های تخصصی آمده است به صورت اجمال و کوتاه بازگو می‌کنیم:
- تمام موجودات زنده **تولید مثل** می‌کنند. در انسان تولید مثل به وسیله دو نوع سلول انجام می‌پذیرد؛ اسپرم‌ها که به وسیله بیضه‌های مرد ساخته می‌شوند و تخمک‌ها که به وسیله تخمدان‌های زن تولید می‌شوند... اگر یک **اسپرم** وارد یک تخمک شود و آنرا بارور کند، با DNA مرد و زن ترکیب شده، سلول‌های جدیدی حاصل می‌شوند. بارداری زمانی رخ می‌دهد که این سلول‌ها خود را در رحم جای می‌دهند. در طول بارداری که حدود ۴۰ هفته (۹ ماه) طول می‌کشد، این سلول‌ها تکامل یافته، نوزاد را به وجود می‌آورند. سلولی که از اتصال تخمک و اسپرم

حاصل می‌شود، تخم نام دارد. در عرض دو روز پس از بارداری، تخم سفر خود را از طریق لوله حمل تخمک به سمت رحم آغاز می‌کند که این امر با فعالیت عضلات جدار لوله میسر می‌شود. در همین زمان، تخم خود را مکرراً تقسیم می‌کند تا مجموعه‌ای از سلول‌ها به نام مورولا حاصل شود. پس از ۵ تا ۷ روز این مجموعه سلول به رحم می‌رسد. این مجموعه خود را به صورت امنی در آندومتر (سطح داخلی رحم) جای می‌دهد و به رشد خود ادامه می‌دهد. از این لحظه به بعد از بارداری به خوبی تثبیت می‌شود. یک بخش از مجموعه سلولی به داخل آندومتر رشد می‌کند و تبدیل به جفت می‌شود که نوزاد در حال تکامل را تغذیه می‌کند. بقیه سلول‌ها که نوزاد به وسیله آنها رشد خواهد کرد، تبدیل به جنین می‌شوند از تخمک تا جنین با تقسیم سلول‌های در حال عبور از لوله حمل تخمک، تعداد آنها هر ۱۲ ساعت دو برابر می‌شود. وقتی مجموعه سلولی به رحم می‌رسد، شامل صدها سلول است. وقتی سلول‌ها در سطح داخلی رحم جای می‌گیرند، تکامل خود را برای تشکیل یک جنین آغاز می‌کنند.

جنین در کیسه‌ای در داخل رحم تکامل می‌یابد. مایع آمیوتیک مثل یک ضربه‌گیر برای این کیسه عمل می‌کند و تغذیه آن نیز به وسیله خون **بندناف** انجام می‌گیرد. محصول **بارداری** در ۸ هفته اول، **رویاب** نام دارد. در این مدت، اندام‌ها، سر و ظاهر صورت شکل می‌گیرد؛ بیشتر اعضا تشکیل می‌شوند و قلب شروع به ضربان می‌کند. رویاب بعد از ۸ هفته، جنین نامیده می‌شود. تکامل ساختارهای بدن در سراسر بارداری ادامه می‌یابد.

عموماً در انسان‌ها دوران بارداری تقریباً ۳۸ هفته طول می‌کشد که از زمان **لقاح**، یا از **حاملگی**، تا **تولید** محاسبه می‌شود. در مدت ۸ هفته بعد از لقاح، آن انسان در حال رشد را جنین می‌نامند، که معنای آن «بزرگ شدنی در داخل» است. این زمانی که دوران جنینی نامیده می‌شود، با تشکیل سیستم‌های اصلی بدن مصادف می‌باشد.

از زمان تکمیل ۸ هفته‌ای تا آخر وضع حمل، «انسان در حال رشد را رویاب می‌نامند»، که به معنای «اولاد زاییده نشده» می‌باشد. در خلال این دوران، که دوران رویایی نامیده می‌شود، بدن بزرگ‌تر شده و سیستم‌های آن شروع به کار می‌کنند.

تقریباً ۲۴ تا ۳۰ ساعت بعد از لقاح، زیگوت نخستین تقسیم سلولی را با استفاده از فرآیند میتوز انجام می‌دهد یک سلول به دو قسمت، دو به چهار و به همین صورت این کار ادامه می‌یابد.

بعد از ۲۴ تا ۴۸ ساعت بعد از شروع لقاح، آبستنی را می‌توان با شناسایی یک هورمون که به آن «عامل آبستنی اولیه» می‌گویند آبستنی را تأیید کنند.

در مدت ۲ تا ۴ روز بعد از لقاح، سلول‌های تقسیم شونده جنین دارای یک شکل کروی می‌گردند. و این جنین را مورولا می‌خوانند.

در مدت ۴ تا ۵ روز، در داخل توپ سلولی حفره‌ای ایجاد می‌شود. و پس از آن این جنین بلاستوسیست نامیده می‌شود.

سلول‌هایی که در داخل بلاستوسیست هستند توده داخلی سلول نامیده می‌شوند و رشد سر، بدن و ساختارهای دیگر را که برای انسان در حال رشد حیاتی است را باعث می‌شود.

سلول‌های داخل توده سلولی داخلی سلول‌های بنیادین نامیده می‌شوند؛ چون آنها توانایی ساخت بیش از ۲۰۰ نوع سلول که در بدن انسان هستند را تشکیل دهند.

بعد از جایا شدن به طرف پایین مجرای رحمی، جنین ابتدایی خود را در دیوار داخلی رحم مادر جاسازی می‌کند. این عمل را القاء می‌نامند، که ۶ روز بعد از لقاح آغاز و ۱۰ تا ۱۲ روز بعد از آن به پایان می‌رسد.

در مدت ۱ هفته، سلول‌های توده داخلی سلول دو تا لایه را تشکیل می‌دهند که آنها را هیوبلاست و اپی بلاست می‌نامند.

در مدت تقریباً ۵/۲ هفته، اپی بلاست ۲ بافت تخصصی یا طبقات سلول ابتدایی جنین را تشکیل داده است که آنها را اکتودرم، ایندودرم و میزودرم (لایه وسطی جرثومه) می‌نامند.

اکتودرم منشأ ساختارهای بسیاری است؛ مانند مغز، نخاع، عصب‌ها، پوست، ناخن‌ها، و مو. ایندودرم دستگاه تنفس و مسیر هاضمه را ایجاد می‌کند، نیز بخش‌هایی از اعضای اصلی را به وجود می‌آورد؛ مانند جگر و لوز المعده. مزودرم قلب، کلیه‌ها، استخوان‌ها، غضروف‌ها، عضلات، یاخته‌های خون، و ساختارهای دیگر را تشکیل می‌دهد.

در مدت ۲ هفته مغز به ۲ قسمت اصلی تقسیم می‌شود که آنها را جلو مغز مغز میانی و عقب مغز می‌نامند. رشد دستگاه‌های تنفس و هاضمه هم در پجریان است. در ابتدا یاخته‌های خون در کیسه محتویات نطفه ظاهر می‌شوند، رگ‌های خونی در سرتاسر جنین تشکیل می‌شوند، و قلب لوله‌ای پدیدار می‌شود. تقریباً بلافاصله، قلب با رشد سریع بزرگ شدنی در خود محفظه‌هایی را ایجاد و شروع به رشد می‌کند.

۲ هفته و یک روز بعد از لقاح قلب شروع به تپیدن می‌کند. دستگاه گردش خون یا گروهی از اعضای مربوطه نخستین دستگاه بدن است که به حالت عملیاتی می‌رسد. طی ۲ و ۴ هفته نقشه بدن پدیدار می‌شود؛ مانند مغز، نخاع، و قلب جنین در کیسه محتویات نطفه به آسانی شناخته می‌شود.

رشد سریع موجب پیچیدن نسبتاً جنین مسطح می‌شود. این عمل شامل پیچیدن قسمتی از کیسه محتویات نطفه را در داخل آستر دستگاه هاضمه می‌گردد و قفسه سینه و حفره‌های شکمی انسان در حال رشد را تشکیل می‌دهد. در مدت ۴ هفته مشیمه زلالی جنین را در کیسه پر از مایع احاطه می‌کند. این مایع استرلیزه، که مائع مشیمه نامیده می‌شود، محافظت از جنین در برابر آسیب را برعهده می‌گیرد. به واسطه تبدیل کردن طواهر جلو مغز، وسطی مغز، و عقب مغز نمود سریع مغز قابل مشاهده است. با ظهور جوانه‌های دست و پا رشد عضو بالا و زیرین در مدت ۴ هفته شروع می‌شود.

۱۰۱. ر.ک: پایگاه اطلاع رسانی اخبار گروه پزشکی

پانویس

۱. **سوره حج/۲۲، آیه ۵**؛ «يا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ثَرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مَّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لَّيْسَ لَكُمْ وَ نَفْرٌ فِي الْأَرْحَامِ مَا تَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِكُكُمْ طِفْلاً ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ وَ مِنْكُمْ مَّن يَتُوفَىٰ وَ مِنْكُمْ مَّن يَرُدْ إِلَىٰ أَرْضِ الْعَمْرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مَن بَعْدَ عِلْمٍ شَيْئاً وَ تَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَ رَبَّتْ وَ أَنْبَتَتْ مِّن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ.

۲. **سوره مؤمنون/۲۳، آیات ۱۲ - ۱۴**. وَ لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن سَلَالَةٍ مِّن طِينٍ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظْماً فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ»

۳. **حمیری، عبد الله بن جعفر، قرب الإسناد، ص ۲۵۲ - ۲۵۳، قم، مؤسسه آل البيت (ع)، چاپ اول، ۱۴۱۳ق.** سَأَلْتُهُ أَنْ يَدْعُو اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ لِامْرَأَةٍ مِنْ أَهْلِهَا بِهَا حَمْلٌ، قَالَ فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ (ع): «الدُّعَاءُ مَا لَمْ يَمُضْ أَرْبَعَةٌ أَشْهُرٌ». فَقُلْتُ لَهُ: إِنَّمَا لَهَا أَقْلٌ مِنْ هَذَا، فِدَعَا لَهَا ثُمَّ قَالَ: «إِنَّ النُّطْفَةَ تَكُونُ فِي الرَّحْمِ ثَلَاثِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ عَلَقَةً ثَلَاثِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ مُخَلَّقَةً وَ غَيْرَ مُخَلَّقَةٍ ثَلَاثِينَ يَوْمًا، فَإِذَا تَمَّتْ الْأَرْبَعَةُ أَشْهُرُ بَعَثَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَىٰ إِلَيْهَا مَلَكَيْنِ خَلَاقَيْنِ، يُصَوِّرَانِهِ وَ يَكْتَبَانِ رِزْقَهُ وَ أَجَلَهُ وَ شَقِيًّا أَوْ سَعِيدًا»

۴. **کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۳۶۱، قم، دار الحدیث، چاپ اول، ۱۴۲۹ق.** عَنْ زُرَّارَةَ بِنِ عَمِينَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ (ع) يَقُولُ: «إِذَا وَقَعَتِ النُّطْفَةُ فِي الرَّحْمِ، اسْتَقَرَّتْ فِيهَا أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ عَلَقَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا، وَ تَكُونُ مُضْغَةً أَرْبَعِينَ يَوْمًا، ثُمَّ يَبْعَثُ اللَّهُ مَلَكَيْنِ...»

۱. برای نمونه در استفتائی که از حضرت آیت الله فاضل لنکرانی (ره) در این باره شد، ایشان چنین پاسخ دادند: «ظاهر این است که جنین از وقتی که در رحم قرار می‌گیرد، به مدت ۴۰ روز نطفه است. و دبه اسقاط آن در این مدت ۲۰ مثقال شرعی طلای سکه‌دار است که هر مثقال، هیجده نخود می‌باشد، پس از آن ۴۰ روز علقه؛ یعنی خون بسته شده است و دبه آن ۴۰ مثقال است، بعد ۴۰ روز مضغه؛ یعنی پاره گوشتی است، که دبه آن ۶۰ مثقال است، (که مجموع چهار ماه می‌شود) پس از آن به صورت استخوان می‌شود. و دبه آن ۸۰ مثقال است. بعد گوشت روپیده و صورت‌بندی می‌شود، و دبه آن ۱۰۰ مثقال است؛» فاضل لنکرانی، محمد، جامع المسائل، ج ۱، ص

۵۱۵، قم، امیر قلم، چاپ یازدهم.

۶. [۱](#). ابن سینا، الشفاء، الطبيعات، الحيوان، فصل پنجم، مقاله نهم، ج ۳، ص ۱۷۲ - ۱۷۳، قم، مكتبة آية الله المرعشي، ۱۴۰۴ق.
۷. [۱](#) حسن زاده آملی، حسن، عيون مسائل النفس و سرح العيون فى شرح العيون، ص ۲۵۸ - ۲۵۹، تهران، امير كبير، چاپ دوم، ۱۳۸۵ش.
۸. [۱](#) ابن سینا، شفا، فصل اول، مقاله شانزدهم، فن هشتم طبيعيات؛ طبيعيات شفاء ج ۳، ص ۴۰۱ و ۴۰۲، قم، مكتبة آية الله المرعشي، ۱۴۰۴ق.
۹. [۱](#) حسن زاده آملی، حسن، عيون مسائل النفس و سرح العيون فى شرح العيون، ص ۲۵۹ - ۲۶۰، تهران، امير كبير، چاپ دوم، ۱۳۸۵ش.
۱۰. [۱](#) ر.ک: پایگاه اطلاع رسانی اخبار گروه پزشکی

منبع

[پایگاه اسلام کوئست](#)